Lieta Nr.A42574406
A1343-08/18

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2008.gada 6.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese K.Kalvāne-Radziņa,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *J.M.* pieteikuma par Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2006.gada 26.oktobra lēmuma Nr.1/12-M/4663/4703/4714 atcelšanu un Centrālcietuma faktisko rīcību, aizliedzot gulēt dienas laikā, kas ir atzīta par tiesisku ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2006.gada 11.decembra lēmumu Nr.1/12-M/5369, kā arī morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 2000 apmērā,

Aprakstošā daļa

[1] 2006.gada 8.novembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *J.M.* (turpmāk arī – pieteicējs) pieteikums par Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk arī – atbildētājs) 2006.gada 26.oktobra lēmuma Nr.1/12-M/4663/4703/4714 (turpmāk arī - Lēmums) atcelšanu, bet 2006.gada 27.decembrī saņemts pieteicēja papildus pieteikums par Centrālcietuma faktisko rīcību, aizliedzot gulēt dienas laikā, kas ir atzīta par tiesisku ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2006.gada 11.decembra lēmumu Nr.1/12-M/5369, kā arī morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 2000 apmērā.

[2] 2006.gada 25.septembrī Centrālcietuma priekšnieks pieņēma lēmumu par disciplinārsoda (uz vienu mēnesi aizliegt iegādāties pārtikas produktus un tabakas izstrādājumus cietuma veikalā) piemērošanu pieteicējam par to, ka 2006.gada 21.septembrī plkst. 23.05, naktsmieram paredzētā laikā, viņš izmantoja sadzīves tehniku (televizoru) un atteicās pildīt cietuma darbinieka likumīgās prasības izslēgt televizoru, tādējādi pārkāpjot Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 35.panta 2.punkta prasības.

2006.gada 2.oktobrī Centrālcietuma priekšnieks pieņēma lēmumu par disciplinārsoda (aizliegt kārtējo satikšanos) piemērošanu pieteicējam par to, ka 2006.gada 27.septembrī plkst. 01.20, naktsmieram paredzētā laikā, ar televizora skatīšanos viņš traucēja apkārtējo ieslodzīto naktsmieru, tādējādi pārkāpjot Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 14.panta 4.punkta prasības.

2006.gada 6.oktobrī Centrālcietuma priekšnieks pieņēma lēmumu par disciplinārsoda (uz vienu mēnesi aizliegt telefonsarunas) piemērošanu pieteicējam par to, ka 2006.gada 4.oktobrī plkst. 08.05 viņš atteicās pildīt cietuma darbinieka likumīgās prasības piecelties uz rīta pārbaudi, tādējādi pārkāpjot Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 35.panta 2.punkta prasības.

Šos lēmumus pieteicējs apstrīdēja, un atbildētājs ar Lēmumu atstāja spēkā Centrālcietuma priekšnieka 2006.gada 25.septembra, 2006.gada 2.oktobra un 2006.gada 6.oktobra lēmumus.

2006.gada 27.decembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja papildus pieteikums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu Ls 2000 apmērā, kas saistīts ar negatīvo ietekmi uz pieteicēja veselību, ko izraisījuši Centrālcietuma administrācijas nepamatoti piemērotie disciplinārsodi.

[3] Nepiekrītot šim Lēmumam, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot to atcelt šādu iemeslu dēļ:

[3.1] Pieteicējs norāda, ka Latvijas Republikas likumi neierobežo masu mediju lietošanas laiku ieslodzījuma vietās, tādēļ piemērot disciplinārsodu par televizora skatīšanos pēc 23.00 cietuma administrācija nedrīkst, jo tādējādi tiek ierobežotas pieteicēja tiesības un pārkāpti normatīvie akti.

[3.2] Centrālcietuma iekšējie kārtības noteikumi nenosaka laiku mediju lietošanai, līdz ar to neaizliedz vakaros skatīties televīzijas pārraides.

[3.3] Pieteicējs uzskata, ka skatoties televizoru pēc 23.00, nevienam citam nakts mieru nav traucējis, tādējādi ievērojis likumu prasības.

[3.4] Disciplinārsodi pieteicējam piemēroti nepamatoti, tas negatīvi ietekmējis viņa veselību, līdz ar ko ir nodarīts morāls kaitējums.

[4] Tiesai iesniegtajos rakstveida paskaidrojumos atbildētājs norāda, ka pieteikums ir noraidāms šādu apsvērumu dēļ:

[4.1] Pieteicējs, skatoties televizoru 2006.gada 21.septembrī plkst. 23.05 un 2006.gada 27.septembrī plkst. 01.20, ir izdarījis disciplīnas pārkāpumus, jo ar savu rīcību nav ievērojis cietumā noteikto dienas kārtību. Minētā kārtība ir noteikta ar Centrālcietuma priekšnieka 2006.gada 11.maija rīkojumu Nr. 27. Saskaņā ar minētā rīkojuma 1. un 2.pielikumu apcietinātajiem no plkst. 22.00 līdz 06.00 ir paredzēts naktsmiers. Pieteicējs ar Centrālcietumā noteikto dienas kārtību pret parakstu iepazīstināts. Rezultātā ar savu rīcību pieteicējs izdarīja Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma (turpmāk arī – Likums) 14.panta 4.punkta pārkāpumu, kurš nosaka, ka apcietinātajam ir pienākums ievērot izmeklēšanas cietumā noteikto dienas kārtību.

[4.2] Pieteicējs, 2006.gada 21.septembrī plkst. 23.05 un 2006.gada 4.oktobrī plkst. 08.05, atsakoties izpildīt izmeklēšanas cietuma darbinieku likumīgās prasības, pārkāpis Likuma 35.panta 2.punkta tiesisko regulējumu, kurš paredz, ka atteikšanās izpildīt izmeklēšanas cietuma darbinieka

likumīgās prasības ir uzskatāma par rupju izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumu.

[4.3] Pieteicēja pieteikuma papildinājums ietver prasījumu atlīdzināt viņam nodarīto personisko aizskārumu Ls 2000 apmērā. Atbildētājs vērš uzmanību uz to, ka saskaņā ar pieteicēja argumentiem, kuros viņš apstrīdēja iepriekšminētos disciplinārsodus, atlīdzinājums netika prasīts. No tiesību normām, kas ietvertas APL 93.panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā, izriet, ka gadījumā, ja persona nav prasījusi atlīdzinājumu līdz ar administratīvā akta apstrīdēšanu augstākā iestādē, tad iesniegums vispirms iesniedzams iestādē, kad būs stājies spēkā tiesas nolēmums attiecībā uz pārsūdzēto administratīvo aktu. Tādējādi atbildētājs uzskata, ka nepastāv apstākļi, kas saskaņā ar APL 278.panta 1.punktu ir pamats pieteikuma papildinājumu atstāšanai bez izskatīšanas.

[5] Pieteicējs ir piekritis administratīvās lietas izskatīšanai rakstveida procesā *(lietas lapa 58)*. Līdz ar to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 114.pantam lieta izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums daļā par personiskā aizskāruma atlīdzināšanu Ls 2000 apmērā ir atstājams bez izskatīšanas, bet pārējā daļā noraidāms.

[7] Tiesa konstatē, ka ar pārsūdzēto Lēmumu atbildētājs atstājis spēkā Centrālcietuma priekšnieka 2006.gada 25.septembra, 2006.gada 2.oktobra un 2006.gada 6.oktobra lēmumus par disciplinārsodu piemērošanu pieteicējam, bet ar 2006.gada 11.decembra lēmumu Nr.1/12-M/5369, atzinis par tiesisku Centrālcietuma faktisko rīcību, aizliedzot pieteicējam gulēt dienas laikā.

Tādejādi tiesai ir jānoskaidro, vai atbildētājs šādus lēmumus ir pieņēmis pamatoti un atbilstoši apcietinājumā turēšanas kārtību regulējošām tiesību normām.

[8] Ar lietas materiāliem tiesa konstatē turpmāk norādīto:

[8.1] 2006.gada 21.septembrī Centrālcietuma uzraudzības daļas vecākā uzraudze *Z.Š.* un uzraugs *P.F.* sastādīja ziņojumu par ieslodzītā disciplīnas pārkāpumu, konstatējot, ka 2006.gada 21.septembrī plkst. 23.05 pieteicējs, naktsmieram paredzētajā laikā, izmantoja sadzīves tehniku (televizoru), bet uz viņu likumīgām prasībām izslēgt televizoru, nereaģēja un atteicās tās izpildīt. 2006.gada 25.septembrī Centrālcietuma priekšnieks par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 14.panta 4.punkta, 35.panta 2.punkta un Centrālcietuma priekšnieka 2006.gada 11.maija rīkojuma Nr. 27, ar kuru apstiprināta cietuma dienas kārtība, neievērošanu, pieņēma lēmumu pieteicējam piemērot disciplinārsodu – uz vienu mēnesi aizliegt iegādāties pārtikas produktus un tabakas izstrādājumus cietuma veikalā.

[8.2] 2006.gada 27.septembrī Centrālcietuma uzraudzības daļas vecākais uzraugs *O.M.* un uzraugs *D.M.* sastādīja ziņojumu par ieslodzītā disciplīnas pārkāpumu, konstatējot, ka 2006.gada 27.septembrī plkst. 01.20 pieteicējs naktsmieram paredzētajā laikā izmantoja sadzīves tehniku (televizoru). 2006.gada 2.oktobrī Centrālcietuma priekšnieks, par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma (turpmāk arī – Likums) 14.panta 4.punkta un Centrālcietuma priekšnieka 2006.gada 11.maija rīkojuma Nr. 27, ar kuru apstiprināta cietuma dienas kārtība, neievērošanu, pieņēma lēmumu pieteicējam piemērot disciplinārsodu – aizliegt kārtējo satikšanos.

[8.3] 2006.gada 4.oktobrī Centrālcietuma uzraudzības daļas vecākais uzraugs *E.B.* un uzraugs *V.K.* sastādīja ziņojumu par ieslodzītā disciplīnas pārkāpumu, konstatējot, ka 2006.gada 4.oktobrī plkst. 08.05 pieteicējs, rīta pārbaudes laikā, atteicās izpildīt izmeklēšanas cietuma darbinieka likumīgo prasību – piecelties no savas guļamvietas. 2006.gada 6.oktobrī Centrālcietuma priekšnieks, par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 14.panta 4.punkta, 35.panta 2.punkta un Centrālcietuma priekšnieka 2006.gada 11.maija rīkojuma Nr. 27, ar kuru apstiprināta cietuma dienas kārtība, neievērošanu, pieņēma lēmumu pieteicējam piemērot disciplinārsodu – uz vienu mēnesi aizliegt telefonsarunas.

[8.4] 2006.gada 6.novembrī Centrālcietuma administrācijas darbinieks pieteicējam izteica mutisku prasību negulēt dienas laikā.

[8.5] Pieteicējs Centrālcietuma priekšnieka 2006.gada 25.septembra, 2006.gada 2.oktobra un 2006.gada 6.oktobra lēmumus apstrīdēja Ieslodzījuma vietu pārvaldei, kura 2006.gada 26.oktobrī ar savu lēmuma Nr.1/12-M/4663/4703/4714 atzina, ka piemērotie disciplinārsodi ir pamatoti un likumīgi.

Pieteicējs apstrīdēja arī Centrālcietuma faktisko rīcību, aizliedzot viņam gulēt dienas laikā, par ko Ieslodzījuma vietu pārvalde 2006.gada 11.decembrī pieņēma lēmumu Nr.1/12-M/5369, ar ko atzina cietuma rīcību par likumīgu.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs 2006.gada 21.septembrī plkst. 23.05 un 2006.gada 27.septembrī plkst. 01.20 skatījies televizoru, kā arī 2006.gada 4.oktobrī plkst. 08.05 atteicies pildīt cietuma darbinieka prasības piecelties no gultas uz rīta pārbaudi, jo minētos faktus atzīst savos paskaidrojumos.

Lietā ir strīds par to, vai pieteicējs ar minētajām darbībām ir izdarījis disciplinārus pārkāpumus, un atbildētājs pamatoti piemērojis viņam disciplinārsodus.

[9] Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 14.pants nosaka apcietinātā pienākumus. Šī panta 3.punkts paredz, ka apcietinātajam ir jāpilda izmeklēšanas cietuma administrācijas likumīgās prasības un izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi, bet 4.punkts paredz, ka apcietinātajam ir jāievēro izmeklēšanas cietumā noteiktā dienas kārtība.

Centrālcietumā apcietināto dienas kārtība ir noteikta ar 2006.gada 11.maija cietuma priekšnieka rīkojumu Nr.27 (turpmāk arī – Rīkojums), kura 1.pielikums paredz apcietināto dienas kārtību darba dienās, bet 2.pielikums – brīvdienās un svētku dienās.

[10] Rīkojuma 1.pielikuma 15.punktā un 2.pielikuma 13.punktā, no plkst. 22.00 līdz 06.00, ir paredzēts naktsmiers.

Līdz ar to tiesa konstatē, ka pieteicējs 2006.gada 21.septembrī plkst. 23.05 un 2006.gada 27.septembrī plkst. 01.20, skatoties televizoru, nav ievērojis iepriekš minēto punktu prasības, jo nebija devies naktsmierā.

[11] Rīkojuma 1.pielikuma 6.punktā un 2.pielikuma 5.punktā, no plkst. 08.00 līdz 08.30, ir paredzēta rīta pārbaude.

Tiesa secina, ka 2006.gada 4.oktobrī plkst. 08.05, cietuma darbiniekiem bija tiesības prasīt no pieteicēja rīta pārbaudes laikā piecelties no gultas, lai pilnvērtīgi varētu veikt kameras pārbaudes procedūru.

[12] Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 35.pants nosaka, kādas apcietinātā darbības tiek atzītas par rupjiem izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumiem. Par šādu pārkāpumu 35.panta 2.punkts atzīst – apcietinātā atteikšanos izpildīt izmeklēšanas cietuma darbinieka likumīgās prasības.

Tiesa konstatē, ka pieteicējs 2006.gada 21.septembrī plkst. 23.05 un 2006.gada 27.septembrī plkst. 01.20, atsakoties izpildīt cietuma darbinieka likumīgo prasību izslēgt televizoru un 2006.gada 4.oktobrī plkst. 08.05, atsakoties izpildīt izmeklēšanas cietuma darbinieka likumīgo prasību piecelties no savas guļamvietas, ir izdarījis rupju izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumu.

[13] Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 30.panta pirmā daļa paredz, ka par izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumu neievērošanu izmeklēšanas cietuma priekšnieks var piemērot apcietinātajam sekojošus sodus: 1) izteikt brīdinājumu; 2) izteikt rājienu; 3) uz laiku līdz vienam mēnesim aizliegt iegādāties pārtikas produktus un tabakas izstrādājumus izmeklēšanas cietuma veikalā; 4) aizliegt kārtējo tikšanos ar radiniekiem vai citām personām; 5) uz laiku līdz vienam mēnesim aizliegt telefonsarunas; 6) pilngadīgo apcietināto ievietot soda izolatorā uz laiku līdz 15 diennaktīm; 7) nepilngadīgo apcietināto ievietot soda izolatorā uz laiku līdz 10 diennaktīm.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 30.panta pirmajā daļā paredzētie disciplinārsodi ir reglamentēti noteiktā secībā, proti, no apcietināto tiesību vismazāk ierobežojošā disciplinārsoda (brīdinājums) līdz tiesību visvairāk ierobežojošam disciplinārsodam (apcietināto ievietošana soda izolatorā).

2006.gada 25.septembrī Centrālcietuma priekšnieks pieteicējam ar lēmumu piemērojis disciplinārsodu – uz vienu mēnesi aizliegt iegādāties pārtikas produktus. Ņemot vērā to, ka pieteicējam šis disciplinārsods ir piemērots par diviem disciplīnas pārkāpumiem, no kuriem viens ir atzīts par

rupju izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumu, ir secināms, ka piemērotais disciplinārsods ir samērīgs ar pieteicēja izdarītajiem pārkāpumiem. Arī 2006.gada 2.oktobrī, piemērojot disciplinārsodu – aizliegt kārtējo satikšanos, un 2006.gada 6.oktobrī, piemērojot disciplinārsodu – uz vienu mēnesi aizliegt telefonsarunas, Centrālcietuma priekšnieks ir rīkojies samērīgi, jo katru reizi pieteicējam piemērojis vienu pakāpi vairāk tā tiesību ierobežojošu disciplinārsodu.

Tādējādi tiesa atzīst, ka atbildētājs pamatoti, samērīgi izdarītajiem pārkāpumiem un atbilstoši tiesību normām ir piemērojis minētos disciplinārsodus.

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmo daļu faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citādā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai šīs darbības rezultātā ir radies vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums.

Līdz ar to prasījums daļā par iestādes rīcību, aizliedzot apcietinātajam gulēt dienas laikā, ir skatāms administratīvā procesa kārtībā kā iestādes faktiskā rīcība.

[15] Apcietinātās personas ir iestādei īpaši pakļautas personas. Tādēļ apcietinātās personas attiecībām ar izmeklēšanas cietuma administrāciju piemīt publiski tiesisks raksturs. Ņemot vērā šo apstākli uz apcietinātajiem ir attiecināms publisko tiesību vispārējais princips – kas ar tiesību normu nav atļauts, tas ir aizliegts. Proti, ja ar publisko tiesību normu (ārējo normatīvo aktu vai iekšējo normatīvo aktu) apcietinātajam attiecīgajā laikā nav atļauts gulēt, tad šāda darbība tai neatļautā laikā ir uzskatāma par aizliegtu.

2006.gada 11.maija Centrālcietuma priekšnieka rīkojuma Nr.27 noteiktajā apcietināto dienas kārtībā, apcietinātajiem nav paredzēta gulēšana dienas laikā (naktsmiers ir no 22.00 līdz 06.00), līdz ar to tiesa secina, ka cietuma darbinieka prasība pieteicējam „negulēt dienas laikā" ir pamatota un likumīga.

Pieteicējs lietā nav iesniedzis nevienu pierādījumu, kas objektīvi pierādītu to, ka pieteicēja veselības stāvoklis 2006.gada 6.novembrī bija tik slikts, ka viņam bija nepieciešams apgulties. Līdz ar to tiesa uzskata, ka cietuma administrācijas darbinieku prasība negulēt dienas laikā ir tiesiska un pamatota.

[16] APL 93.panta pirmā un otrā daļa paredz, ka persona iesniedzot augstākai iestādei iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu, vienlaicīgi var prasīt atlīdzinājumu. Gadījumā, ja augstākas iestādes nav, tā ir Ministru kabinets vai saskaņā ar normatīvo aktu administratīvo aktu var pārsūdzēt tiesā bez apstrīdēšanas augstākā iestādē, pieteikumā par administratīvā akta pārsūdzēšanu vienlaicīgi var prasīt arī atlīdzinājumu. Atlīdzinājumu var prasīt, arī pārsūdzot iestādes faktisko rīcību. Savukārt APL 93.panta trešā daļa nosaka, ja atlīdzinājums nav prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu vai faktiskās rīcības

pārsūdzēšanu, iesniegumu par atlīdzinājumu var iesniegt iestādē, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu. Atlīdzinājumu iestādē var prasīt, ja ir pabeigta attiecīgās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības (ir stājies spēkā augstākas iestādes izdots administratīvais akts, un tas nav pārsūdzēts, vai arī ir stājies spēkā tiesas spriedums). Uz iesniegumu par atlīdzinājumu attiecināmi šā likuma noteikumi par administratīvo aktu.

Tiesa izskatot, 2006.gada 29.decembrī saņemto, pieteicēja papildus pieteikumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 2000 apmērā konstatē, ka pieteicējs nav prasījis atlīdzinājumu vienlaicīgi ar administratīvā akta un faktiskās rīcības apstrīdēšanu augstākā iestādē (Ieslodzījuma vietu pārvaldē). Tādējādi tiesa secina, ka pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību un saskaņā ar APL 278.panta 1.punktu, pieteikuma papildinājums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir atstājams bez izskatīšanas.

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 278.panta 1.punktu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

J.M. pieteikumu daļā par Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2006.gada 26.oktobra lēmuma Nr.1/12-M/4663/4703/4714 atcelšanu un Centrālcietuma faktisko rīcību, aizliedzot gulēt dienas laikā, kas ir atzīta par tiesisku ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2006.gada 11.decembra lēmumu Nr.1/12-M/536, noraidīt, bet pieteikumu daļā par personiskā aizskāruma atlīdzināšanu Ls 2000 apmērā atstāt bez izskatīšanas.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Spriedums sastādīts 2008.gada 6.jūnijā.

Tiesnese K.Kalvāne-Radziņa